

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه هنر اصفهان
دانشکده هنر ادیان و تمدنها
گروه هنر اسلامی

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته هنر اسلامی گرایش چوب

جایگاه نقوش بته ای در هنر دوره صفویه

استاد راهنما:

دکتر ابوالفضل ذابح

استاد مشاور:

جناب آقای حمیدرضا فتحی زاده

پژوهشگر:

نسرین خسروی

شهریورماه ۱۳۸۹

اظهارنامه دانشجو:

موضوع پایان نامه : جایگاه نقوش بتنه ای در هنر دوره صفویه

استاد راهنما: آقای دکتر ابوالفضل ذابح

اینجانب نسرين خسروی دانشجوی دوره کارشناسی ارشد رشته هنر اسلامی گرایش چوب دانشکده هنر ادیان و تمدن‌ها دانشگاه هنر اصفهان به شماره دانشجویی ۸۶۱۱۵۰۲۱۰۴ گواهی می‌نمایم که تحقیقات ارائه شده در این پایان نامه توسط شخص اینجانب انجام شده و صحت و اصالت مطالب نگارش شده مورد تأیید می‌باشد و در موارد استفاده از کار دیگر محققان به مرجع مورد استفاده اشاره شده است. به‌علاوه گواهی می‌نمایم که مطالب مندرج در پایان نامه تاکنون برای دریافت هیچ نوع مدرک یا امتیازی توسط اینجانب یا فرد دیگری ارائه نشده است و در تدوین متن پایان نامه چارچوب مصوب دانشگاه هنر اصفهان را به‌طور کامل رعایت کرده‌ام.

امضاء دانشجو:

تاریخ:

کلیه حقوق مادی مترتب بر نتایج مطالعات، ابتکارات و نوآوری های ناشی از تحقیق، همچنین چاپ و تکثیر، نسخه برداری، ترجمه و اقتباس از این پایان نامه کارشناسی ارشد، برای دانشگاه هنر اصفهان محفوظ است. نقل مطالب با ذکر منبع بلامانع است.

دانشگاه هنر اصفهان
دانشکده هنر ادیان و تمدن ها
گروه هنر اسلامی

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته هنر اسلامی گرایش چوب خانم
نسرین خسروی با عنوان:
جایگاه نقوش بته ای در هنر دوره صفویه

ارایه شده به مدیریت تحصیلات تکمیلی دانشگاه به عنوان بخشی از فعالیتهای تحصیلی لازم برای درجه‌ی کارشناسی ارشد که در تاریخ..... توسط هیأت داوران زیر بررسی و با نمره.....درجه..... به تصویب نهایی رسید.

- ۱- استاد راهنمای اول پایان نامه آقای دکتر با مرتبه علمی امضا
- ۲- استاد مشاور اول پایان نامه آقای دکتر با مرتبه علمی امضا
- ۳- استاد داور داخل گروه آقای دکتر با مرتبه علمی امضا
- ۴- استاد داور خارج از گروه آقای دکتر با مرتبه علمی امضا

مهر و امضای مدیر گروه

چکیده:

پایان نامه پیش رو به بررسی نقوش بته ای، شناسایی انواع آن و جایگاه آنها در هنرهای سنتی ایران و بویژه در هنر دوره صفویه می پردازد. در این پژوهش تلاش شده تا تعداد بیشتری از انواع بته ها معرفی و شناسانده شود و روند تغییر و تحول آنها در هنرهای مختلف به طور مختصر بیان گردد. همچنین به بررسی تحولات نقشمایه بته در انواع هنرهای تصویری ایران، بررسی ویژگی های ترکیب بندی این نقشمایه ایرانی و روابط این نقوش و جایگاه آن در بین هنرهای سنتی به خصوص در قالی بافی و دیگر فرشینه ها، انواع منسوجات، سفالینه ها، جواهر آلات و غیره پرداخته شده و مجموعه وسیعی از نقش های بته ای گردآوری و معرفی گردیده است.

در ابتدا به بررسی نقش بته پرداخته، بدین ترتیب که آراء مختلف پژوهشگران در ارتباط با منشاء این نقش بیان شده است و سپس با توجه به تنوع اسامی نقش بته، به وجه تسمیه آنها می پردازد. در نامگذاری نقوش دو اصل مورد توجه قرار گرفته اند؛ یکی چگونگی قرار گرفتن نقش در ترکیب بندی کلی و یا در کنار یکدیگر و دیگری خود طرح بته به تنهایی یا در ارتباط با تزئینات داخلی آن.

از جمله سوالاتی که در این پژوهش مطرح می شود مربوط به سابقه کاربرد طرح در هنر ایرانی و نیز کیفیت پراکندگی آن در مناطق مختلف جغرافیایی، از لحاظ فرمی و مفهومی می باشد. این نقش بیشترین تنوع را در هنرهای قالیبافی، قلمکار و ترمه بافی دارد که انواع بته ها که عمدتاً متعلق به این هنرهاست، معرفی می گردند. همچنین به جایگاه نقوش بته ای در هنرهای مختلف پرداخته شده و چگونگی حضور بته در هنر مورد نظر، در دوره صفویه مورد بررسی قرار می گیرد.

هدف از این پژوهش آن است که با بررسی منشاء پیدایش یکی از محبوب ترین نقوش ایرانی، شناخت بهتر گوشه ای از فرهنگ این سرزمین را برای خواننده به ارمغان آورد. همچنین با گردآوری و معرفی این نقوش به هنرمندان و طراحان، زمینه استفاده مناسب آن در هنر معاصر خواه به صورت تزئینی و خواه کاربردی فراهم آید و از این طریق بتوان به شکلی درخور، زمینه هویت بخشی به اشیا و آثار هنری ایرانی را ایجاد کرد.

کلیدواژه ها: نقوش بته ای، هنر صفویه، هنرهای سنتی

فهرست مطالب

عنوان

صفحه

فصل اول: کلیات تحقیق

۱	مقدمه
۲	۱-۱- بیان مساله (تعریف موضوع پژوهش)
۲	۲-۱- اهمیت و ضرورت موضوع پژوهش
۳	۳-۱- اهداف پژوهش
۳	۴-۱- چارچوب نظری پژوهش
۳	۵-۱- روش پژوهش
۳	۶-۱- قلمرو مکانی و زمانی پژوهش
۴	۷-۱- محدودیت های پژوهش

فصل دوم: بته چیست؟

۶	۱-۲- وجه تسمیه
۸	۲-۲- منشاء پیدایش نقش بته
۱۱	۳-۲- روند تاریخی نقش بته
۱۸	۴-۲- بررسی ویژگی های ترکیب بندی نقوش
۲۲	۵-۲- جایگاه بته در میان هنر های سنتی

فصل سوم: معرفی انواع نقوش بته ای

فصل چهارم: جایگاه نقوش بته ای در هنر ایران

۶۵	۱-۴- انواع رودوزی ها
۷۲	۲-۴- سفالینه
۸۱	۳-۴- آبگینه
۸۱	۴-۴- منسوجات
۸۲	۱-۴-۴- زری
۸۳	۵-۴- قلمکار
۸۴	۶-۴- قالی
۸۵	۱-۶-۴- نقوش غیرهندسی یا گردان
۹۱	۲-۶-۴- نقوش هندسی
۱۰۱	۷-۴- دیگر فرشینه ها
۱۰۱	۱-۷-۴- گلیم

۱۰۵	۲-۷-۴- شیریکی پیچ
۱۰۵	۳-۷-۴- گبه
۱۰۶	۴-۷-۴- نمد
۱۰۸	۸-۴- جواهرات
۱۱۰	۹-۴- فلزکاری
۱۱۳	۱۰-۴- کتاب آرایه
۱۱۴	۱۱-۴- تزئینات وابسته به معماری
	فصل پنجم: جایگاه نقوش بته ای در هنر صفویه
۱۱۹	۱-۵- تاریخ سیاسی و اجتماعی صفویه
۱۲۰	۲-۵- سفالگری
۱۲۲	۳-۵- سوزن دوزی‌ها
۱۲۳	۴-۵- ترمه
۱۳۳	۵-۵- پارچه بافی
۱۳۶	۶-۵- مخمل
۱۳۶	۷-۵- زری
۱۳۸	۸-۵- پوشاک
۱۴۱	۹-۵- قلمکار
۱۴۸	۱۰-۵- جواهرات
۱۵۱	۱۱-۵- فلزکاری
۱۵۴	۱۲-۵- کتاب آرایه
۱۵۷	۱۳-۵- جلدسازی
۱۵۹	۱۴-۵- لاک سازی
۱۶۰	۱۵-۵- قلمدان
۱۶۱	۱۶-۵- تزئینات وابسته به معماری
۱۶۲	نتیجه
۱۶۳	بخش عملی
۱۶۵	فهرست منابع و مآخذ
۱۷۲	پیوستها

فهرست شکل ها

صفحه

عنوان

فصل ۲

- شکل ۱-۲- سفالینه مربوط به لایه نخست شوش- هزاره پنجم قبل از میلاد ۱۲
- شکل ۲-۲- ریتون سفالین، هزاره اول قبل از میلاد، موزه سفالینه و آبگینه ایران ۱۲
- شکل ۳-۲- نمونه نمد از پازیریک، قرن ۵ قبل از میلاد ۱۳
- شکل ۴-۲- آرامگاه نساء(پارتی)، قرن سوم قبل از میلاد ۱۳
- شکل ۵-۲- استفاده از زائده های بته مانند در زیورهای زرین مرصع مربوط به دوره ساسانی ۱۴
- شکل ۶-۲- نقوش تزئینی در سر ستون مسجد نوگنبد بلخ، قرن ۹ میلادی ۱۵
- شکل ۷-۲- بته بادامی، کاسه، قرن ۹-۱۰ میلادی ۱۵
- شکل ۸-۲- اسپر گجبری، نیشابور، قرن ۱۰ میلادی ۱۶
- شکل ۹-۲- مشربه مفرغین، قرن ۹-۱۰ میلادی، غرب ایران ۱۷
- شکل ۱۰-۲- آبخوری آبگینه، نیشابور، قرن ۱۱ میلادی ۱۷
- شکل ۱۱-۲- نقش بته در شمسه ای بر روی کاسه، قرن ۱۳ میلادی ۱۸

فصل ۳

- شکل ۱-۳- حاشیه مادر بته ترمه ای صفی شمسه گلی القایی ۲۴
- شکل ۲-۳- بته بادامی مقطعی افشان متعکس ۲۵
- شکل ۳-۳- بته ترمه مادر و فرزندی افشان متعکس ۲۵
- شکل ۴-۳- بته ترمه خانواده ای تارک دار پرطاووسی ۲۶
- شکل ۵-۳- بته ترمه ای تکی گلدانی هم خانواده ۲۶
- شکل ۶-۳- بته ترمه ای خانواده ای تارک دار پرطاووسی القایی ۲۷
- شکل ۷-۳- بته ترمه ای مادر و فرزندی طنناز پایه دار شجری یا بته مجنونی هم خانواده مرغی ۲۷
- شکل ۸-۳- بته ترمه ای دوسره مضرسی متداخل دوقلو مادر و فرزندی ۲۸
- شکل ۹-۳- بته ترمه ای مترادف قابقابی مادر و فرزندی هراتی اقتباسی متعکس ۲۸
- شکل ۱۰-۳- بته ترمه ای تارک دار پرطاووسی پرده عروس ۲۹

- شکل ۳-۱۱- بته ترمه ای و بادامی ریشه ای صفی ۲۹
- شکل ۳-۱۲- بته ترمه ای گلی قابقای چهارتایی ارکان اربعه ای یا پرتاووسی ۳۰
- شکل ۳-۱۳- بته ترمه ای مادر و فرزندی شرفه دار مزرسی ۳۰
- شکل ۳-۱۴- بته ترمه ای افشان متعکس با نقش شجری در اطراف ۳۱
- شکل ۳-۱۵- بته ترمه ای شرفه دار مزرسی گل و مرغی پایه دار گلی ۳۱
- شکل ۳-۱۶- بته زنجیره ترمه ای قهر و آشتی جناقی ۳۲
- شکل ۳-۱۷- بته ترمه ای مادر و فرزندی افشان محرابی ۳۲
- شکل ۳-۱۸- بته جقه معشقی تاجدار گلی، شرفه دار دندان موشی ۳۳
- شکل ۳-۱۹- بته جقه گلدانی هومی گلی ۳۳
- شکل ۳-۲۰- بته جقه مادر و فرزندی متعکس شرفه دار مزرسی ۳۴
- شکل ۳-۲۱- بته بادامی شرفه دار صفی توپر متعکس ۳۴
- شکل ۳-۲۲- بته سروی مادر و فرزندی صفی القایی لچک ترنجی ۳۵
- شکل ۳-۲۳- بته ترمه ای افشان درهم سواد و بیاضی ۳۵
- شکل ۳-۲۴- بته ترمه ای افشان درهم سواد و بیاضی ۳۶
- شکل ۳-۲۵- بته ترمه ای افشان درهم سواد و بیاضی مادر و فرزندی پتکی ۳۶
- شکل ۳-۲۶- بته ترمه ای افشان درهم سواد و بیاضی مادر و فرزندی القایی ۳۷
- شکل ۳-۲۷- بته شاخ گوزنی افشان مادر و فرزندی شرفه دار خوشه ای ۳۷
- شکل ۳-۲۸- بته چهارتایی قابقای شاخ گوزنی گلی ۳۸
- شکل ۳-۲۹- بته ترمه ای پایه دار گلی هم خانواده با شرفه های پتکی ۳۸
- شکل ۳-۳۰- بته ترمه ای قابقای قهر و آشتی شاخ گوزنی گل هومی ۳۹
- شکل ۳-۳۱- بته لچکی قهر و آشتی شرفه دار گل هومی ۳۹
- شکل ۳-۳۲- بته ترمه ای پایه گلدانی دسته گلی شرفه دار گلی ۴۰
- شکل ۳-۳۳- بته مادر و فرزند قابقای چهارتایی شرفه دار ۴۰
- شکل ۳-۳۴- بته قابقای افشان گل خورشیدی مقطعی ۴۱
- شکل ۳-۳۵- بته شالی طناز یا بته ترمه ای لچکی متداخل مادر و فرزندی ۴۱

- شکل ۳-۳۶- بته پالمتی گل اناری و بته ای ریشه ای متعکس ۴۲
- شکل ۳-۳۷- بته مادر و فرزندی آویزدار و پایه دار بته بادامی ۴۲
- شکل ۳-۳۸- بته خنجری گل میخکی القایی ۴۳
- شکل ۳-۳۹- بته خنجری مضرسی هم خانواده ۴۳
- شکل ۳-۴۰- بته گلدانی حاج کاظمی یا حاج کریمخانی قابیابی ۴۳
- شکل ۳-۴۱- بته ناصرخانی گلی القایی ۴۴
- شکل ۳-۴۲- بته ترنج یا بته شمسه ای بته صفی کاسه و نیم کاسه مجمه پوش ۴۴
- شکل ۳-۴۳- بته قابیابی صفی ۴۵
- شکل ۳-۴۴- حاشیه ترنج و بته ترمه یا بته ترمه ای ترنج صفی هم خانواده ۴۵
- شکل ۳-۴۵- بته گلی تک بته ای صفی ۴۶
- شکل ۳-۴۶- بته گره ای ۴۶
- شکل ۳-۴۷- بته گل پارچه ای مرصعی ۴۶
- شکل ۳-۴۸- بته آدمکی ۴۷
- شکل ۳-۴۹- بته بولوردی ۴۷
- شکل ۳-۵۰- بته گلدانی قهر و آشتی ۴۸
- شکل ۳-۵۱- بته تاکی ۴۸
- شکل ۳-۵۲- بته مادر و فرزندی طناز ۴۸
- شکل ۳-۵۳- بته ترنجی مزدوج ۴۹
- شکل ۳-۵۴- بته مادر و فرزندی سه قلو قابیابی ۴۹
- شکل ۳-۵۵- حاشیه مادر شاخه بته ای ریشه ای / زنجیره بته ای ۵۰
- شکل ۳-۵۶- بته طاووسی ۵۰
- شکل ۳-۵۷- بته مادر و فرزند دوقلو گلی ۵۱
- شکل ۳-۵۸- بته متعکس مترادف مورب خوابیده ۵۱
- شکل ۳-۵۹- بته مادر و فرزند سه قلو ۵۲
- شکل ۳-۶۰- بته جوجه ای افشان ۵۲

- ۵۳ شکل ۳-۶۱- بته لانه ای یا آشیانه ای
- ۵۳ شکل ۳-۶۲- بته افشان شالی
- ۵۴ شکل ۳-۶۳- بته ترمه تافته ای هزارگلی تک نگاره ای صفوی
- ۵۴ شکل ۳-۶۴- جقه شاخ گوزنی یا جقه کردستانی
- ۵۵ شکل ۳-۶۵- جقه چارکی یا جقه خرقه ای
- ۵۵ شکل ۳-۶۶- بته هشت گلی / بته کردستانی
- ۵۶ شکل ۳-۶۷- بته دانه گندمی گلی
- ۵۶ شکل ۳-۶۸- بته مرغی القایی بروجرد
- ۵۶ شکل ۳-۶۹- بته کردی قابقای بندی طوماری
- ۵۷ شکل ۳-۷۰- بته سلطنتی
- ۵۷ شکل ۳-۷۱- بته چهار شاخه ای ترمه ای گلی
- ۵۸ شکل ۳-۷۲- بته متعکس گلی
- ۵۸ شکل ۳-۷۳- بته های جفتی هندسی
- ۵۹ شکل ۳-۷۴- بته لانه زنبوری مترادف مورب
- ۵۹ شکل ۳-۷۵- بته متعکس پایه دار گلی
- ۶۰ شکل ۳-۷۶- بته قبادخانی / قبادی
- ۶۰ شکل ۳-۷۷- بته قبادی دوطرفه متعکس
- ۶۱ شکل ۳-۷۸- بته عقابی شرفه دار تارک دار بندی طوماری
- ۶۱ شکل ۳-۷۹- بته بومی بادامی مطبقی بندی القایی
- ۶۲ شکل ۳-۸۰- بته تاج خروسی
- ۶۲ شکل ۳-۸۱- بته ترمه ای کشمیری
- ۶۳ شکل ۳-۸۲- جقه توپی یا جقه هشت پر
- ۶۳ شکل ۳-۸۳- بته اقتباسی گنجه ای گلی پتکی
- فصل ۴**
- ۶۶ شکل ۴-۱- کاربرد بته در حاشیه، بخارادوزی

- شکل ۴-۲- کاربرد بتنه در قلاب دوزی رشت، قرن ۱۳ ه.ق ۶۶
- شکل ۴-۳- بتنه در نقش دوزی، سده ۱۳ ه.ق، یزد ۶۷
- شکل ۴-۴- کاربرد بتنه در رشتی دوزی ۶۷
- شکل ۴-۵- کاربرد بتنه در برودری دوزی ۶۸
- شکل ۴-۶- کاربرد بتنه جقه در سرمه دوزی ۶۸
- شکل ۴-۷- کاربرد بتنه در چشمه دوزی ۶۹
- شکل ۴-۸- کاربرد بتنه در سلسله دوزی کرمان، قرن ۱۸ یا ۱۹ میلادی ۷۰
- شکل ۴-۹- بتنه در ترنج پته دوزی ۷۰
- شکل ۴-۱۰- بتنه سلطنتی در سلسله دوزی، سده ۱۷-۱۸ میلادی ۷۱
- شکل ۴-۱۱- بتنه سلسله دوزی شده بر شال کرمانی، سده ۱۲ ه.ق ۷۱
- شکل ۴-۱۲- بتنه در پرده سلسله دوزی شده کرمان، سده ۱۲ ه.ق ۷۲
- شکل ۴-۱۳- کوزه با نقش بتنه‌های رو به روی هم، قرن ۹ میلادی ۷۴
- شکل ۴-۱۴- کاسه، قرن ۹-۱۰ میلادی ۷۵
- شکل ۴-۱۵- بشقاب، عراق، قرن ۹-۱۰ میلادی ۷۵
- شکل ۴-۱۶- بتنه صفی در حاشیه کاسه، اراک، قرن ۹-۱۰ میلادی ۷۶
- شکل ۴-۱۷- بتنه بادامی، کاسه، قرن ۹-۱۰ میلادی ۷۶
- شکل ۴-۱۸- کاسه، نیشابور، قرن ۱۰ میلادی ۷۷
- شکل ۴-۱۹- آبخوری، قرن ۱۰-۱۱ میلادی ۷۷
- شکل ۴-۲۰- آبخوری با نقش بتنه بر حاشیه آن، قرن ۱۰-۱۱ میلادی ۷۸
- شکل ۴-۲۱- بتنه شطرنجی در لوحه گچی منقوش، قرن ۱۲-۱۳ میلادی، ری ۷۸
- شکل ۴-۲۲- کوزه، اوایل قرن ۱۳ میلادی، کاشان ۷۹
- شکل ۴-۲۳- بشقاب، سده ۱۳ میلادی، کاشان، موزه سفالینه و آبگینه ایران ۷۹
- شکل ۴-۲۴- نقش بتنه در میان شمسه بر روی کاسه، قرن ۱۳ میلادی ۸۰
- شکل ۴-۲۵- کاسه، قرن ۱۳ میلادی، کاشان ۸۰
- شکل ۴-۲۶- شال ابریشمی جناغی باف با نقش بتنه جقه گلی، سده ۱۳ ه.ق ۸۲

- شکل ۴-۲۷- بته ترمه بادامی مقطعی افشان متعکس ۸۳
- شکل ۴-۲۸- حاشیه مادر زنجیره ترمه ای قهر و آشتی جناغی ۸۳
- شکل ۴-۲۹- حاشیه مادر گل اناری و بته ای متعکس ۸۴
- شکل ۴-۳۰- بته ترنج یا بته شمسه ای بته صفی کاسه و نیم کاسه مجمه پوش ۸۴
- شکل ۴-۳۱- بته در قالی خراسان ۸۵
- شکل ۴-۳۲- بته در قالی قم ۸۶
- شکل ۴-۳۳- بته در متن و حاشیه قالی قم ۸۶
- شکل ۴-۳۴- بته در قالی کرمان ۸۷
- شکل ۴-۳۵- بته در لچک قالی کرمان ۸۷
- شکل ۴-۳۶- بته در حاشیه قالی کرمان ۸۸
- شکل ۴-۳۷- بته‌های پیچیده در هم در قالی کرمان ۸۸
- شکل ۴-۳۸- بته هشت گلی (هشت بته) در قالی کردستان ۸۹
- شکل ۴-۳۹- بته شالی ۸۹
- شکل ۴-۴۰- جقه شاخ گوزنی یا جقه کردستانی هندسی ۸۹
- شکل ۴-۴۱- جقه چارکی: سنه ۹۰
- شکل ۴-۴۲- بته جقه ای زمردی در قالی کردستان ۹۰
- شکل ۴-۴۳- بته قبادی در قالی قشقایی ۹۱
- شکل ۴-۴۴- بته در قالی چالشر ۹۱
- شکل ۴-۴۵- بته آدمکی در قالی قشقایی ۹۲
- شکل ۴-۴۶- حاشیه مادرشاخه بته ای ریشه ای / زنجیره بته ای / گل بته ۹۲
- شکل ۴-۴۷- بته عقابی / آفتابه ای / خربزه ای ۹۲
- شکل ۴-۴۸- بته ترمه‌ای در قالی قشقایی ۹۳
- شکل ۴-۴۹- بته جوجه ای در قالی قشقایی ۹۳
- شکل ۴-۵۰- بته لانه ای / آشیانه ای ۹۳
- شکل ۴-۵۱- بته در قالی قشقایی ۹۴

- ۹۴ شکل ۴-۵۲- بته مرغی در قالی بروجردی
- ۹۵ شکل ۴-۵۳- نمونه‌های مختلف از بته در قالی بیجار
- ۹۵ شکل ۴-۵۴- بته در قالی بختیاری
- ۹۶ شکل ۴-۵۵- بته در قالی شاهسون
- ۹۶ شکل ۴-۵۶- بته در حاشیه قالی افشار
- ۹۷ شکل ۴-۵۷- بته قهر و آشتی در قالی افشار
- ۹۷ شکل ۴-۵۸- بته های جفتی هندسی در قالی افشار
- ۹۷ شکل ۴-۵۹- بته مادر و فرزندى هندسى در قالی افشار
- ۹۸ شکل ۴-۶۰- بته در قالی بلوچ خراسان
- ۹۸ شکل ۴-۶۱- گلدان بته ای در قالی بولوردی
- ۹۹ شکل ۴-۶۲- بته بولوردی
- ۹۹ شکل ۴-۶۳- بته تاکی
- ۱۰۰ شکل ۴-۶۴- بته در قالی مراسلی
- ۱۰۰ شکل ۴-۶۵- بته بادامی
- ۱۰۰ شکل ۴-۶۶- کینگیرمیون بته
- ۱۰۲ شکل ۴-۶۷- بته بر روی روپوش اسب
- ۱۰۲ شکل ۴-۶۸- بته بر روی روپوش اسب
- ۱۰۲ شکل ۴-۶۹- بته بر روی روپوش اسب
- ۱۰۳ شکل ۴-۷۰- بته در گلیم محرمات چهار محال و بختیاری
- ۱۰۳ شکل ۴-۷۱- گلیم بیجار
- ۱۰۴ شکل ۴-۷۲- بته در گلیم قشقایی
- ۱۰۴ شکل ۴-۷۳- جل اسب، بختیاری
- ۱۰۶ شکل ۴-۷۴- رواسی، بولوردی
- ۱۰۶ شکل ۴-۷۵- گبه
- ۱۰۷ شکل ۴-۷۶- بته بر روی نمد

- شکل ۴-۷۷- بته بر روی نمد ۱۰۷
- شکل ۴-۷۸- بته بر روی نمد ۱۰۸
- شکل ۴-۷۹- جقه نادری ۱۰۸
- شکل ۴-۸۰- جقه، تاریخ ساخت نامعلوم است. ۱۰۹
- شکل ۴-۸۱- جقه، سده ۱۹ میلادی ۱۰۹
- شکل ۴-۸۲- نظر قربانی ۱۱۰
- شکل ۴-۸۳- آبخوری نقره، ایران، قرن ۵ هجری ۱۱۱
- شکل ۴-۸۴- فانوس کوچک به شکل پرنده، برنز، ایران، قرن ۵-۷ هجری ۱۱۱
- شکل ۴-۸۵- بخوردان به شکل پرنده، برنز، ایران، قرن ۵-۷ هجری ۱۱۲
- شکل ۴-۸۶- لوحه مشبک، برنزی، ایران، قرن ۶-۷ هجری ۱۱۲
- شکل ۴-۸۷- دلو، برنز، ایران، قرن ۶-۷ هجری ۱۱۳
- شکل ۴-۸۸- علامت جزء بیست و چهارم در قرآن، ایران یا آناتولی، سده ۷-۸ هجری ۱۱۴
- شکل ۴-۸۹- نقوش تزیینی در سر ستون مسجد نوگنبد بلخ، قرن ۳ هجری ۱۱۵
- شکل ۴-۹۰- اسپر گچبری، نیشابور، قرن ۴ هجری ۱۱۵
- شکل ۴-۹۱- اسپر گچ بری مربوط به قرون ۶ و ۷ هجری ۱۱۶
- شکل ۴-۹۲- کاشیکاری، شاه نعمت الله ولی، ماهان کرمان، قرن ۹ هجری ۱۱۶
- شکل ۴-۹۳- کاشیکاری شبستان مسجد آقابزرگ کاشان ۱۱۷
- فصل ۵
- شکل ۵-۱- ترمه مربوط به دوره صفویه ۱۲۴
- شکل ۵-۲- بته در شال بندی، سده ۱۸ میلادی ۱۲۵
- شکل ۵-۳- بته در شال محرمات، قرن ۱۸ میلادی ۱۲۶
- شکل ۵-۴- بته درشت در شال کشمیری، قرن ۱۸ میلادی ۱۲۶
- شکل ۵-۵- شال زمردی، قرن ۱۸ میلادی ۱۲۷
- شکل ۵-۶- کاربرد بته های بزرگ در شال رضایی، قرن ۱۸ میلادی ۱۲۷
- شکل ۵-۷- شال امیری طرح شاخ گوزنی، قرن ۱۸ میلادی ۱۲۸

- شکل ۵-۸- بته در شال کرمان، قرن ۱۸ میلادی ۱۲۸
- شکل ۵-۹- بته در شال راه راه یزدی، قرن ۱۸ میلادی ۱۲۹
- شکل ۵-۱۰- شال کمربندی با بته های مادر و فرزندى، قرن ۱۸ میلادی ۱۳۱
- شکل ۵-۱۱- بته در شال چارقدى، قرن ۱۷ میلادی ۱۳۱
- شکل ۵-۱۲- بته ترمه‌ای، دوره صفوی ۱۳۱
- شکل ۵-۱۲- بته چهار شاخه ای ترمه ای گلی، قرن ۱۷-۱۸ میلادی ۱۳۲
- شکل ۵-۱۳- بته چهار شاخه ای، قرن ۱۷-۱۸ میلادی ۱۳۲
- شکل ۵-۱۴- بته شاخ گوزنی، قرن ۱۸ میلادی ۱۳۲
- شکل ۵-۱۵- بته شالی قایی یا صفی کرمانی، قرن ۱۸ میلادی ۱۳۳
- شکل ۵-۱۶- بته ترمه ای افشان متنی کرمانی، اوایل قرن ۱۸ میلادی ۱۳۳
- شکل ۵-۱۷- نمونه ای از نقش بته به صورت جقه، ساتن، سده دهم هجری ۱۳۴
- شکل ۵-۱۸- نمونه ای دیگر از نقش بته به صورت جقه، قرن ۱۰ هجری ۱۳۵
- شکل ۵-۱۹- نقش سرو بر روی پارچه اطلس، قرن ۱۱ هجری قمری ۱۳۵
- شکل ۵-۲۰- نقش بته به صورت جقه، مخمل با تارهای فلزی، سده ۱۰ هجری ۱۳۶
- ۵-۲۱- پارچه ابریشم زربفت مربوط به قرن ۱۱ هجری ۱۳۷
- شکل ۵-۲۲- پارچه ابریشم زربفت، اصفهان، قرن ۱۱ هجری ۱۳۸
- شکل ۵-۲۳- زری دوزی مربوط به قرن ۱۱ هجری ۱۳۸
- شکل ۵-۲۴- پارچه ابریشم زربفت مربوط به قرن ۱۱ هجری ۱۳۹
- شکل ۵-۲۵- نیم تنه بدون آستین، ابریشم زربفت، سده ۱۱ و ۱۲ هجری ۱۴۰
- شکل ۵-۲۶- کاربرد بته در حاشیه دامن زنانه، قرن ۱۲ هجری ۱۴۰
- شکل ۵-۲۷- نقش بته قلاب دوزی شده بر روی تنکه ۱۴۱
- شکل ۵-۲۸- قالب چوبی قلمکار با نقش بته ۱۴۲
- شکل ۵-۲۹- حاشیه مادر بته ترمه ای صفی ۱۴۳
- شکل ۵-۳۰- بته ترمه مادر و بچه افشان متعکس (چپ و راست) ۱۴۳
- شکل ۵-۳۱- بته سروی کوچک و بزرگ یا بته سروی لچک ترنجی مادر و فرزندى صفی القایی ۱۴۳

- شکل ۵-۳۲- بته ترمه خانواده تارک دار پر طاووسی ۱۴۴
- شکل ۵-۳۳- بته ترمه ای تکی گلدانی هم خانواده ۱۴۴
- شکل ۵-۳۴- بته ترمه ای مادر و فرزندی طنز پایه دار شجری یا بته مجنونی هم خانواده ۱۴۴
- شکل ۵-۳۵- بته ترمه ای دوسره شرفه دار مضرسی دوقلو مادر و فرزندی ۱۴۵
- شکل ۵-۳۶- بته ترمه و گل یا بته ترمه ای مترادف قابیابی مادر و فرزندی نقش هراتی اقتباسی ۱۴۵
- شکل ۵-۳۷- حاشیه مادر ترمه ای و بادامی ریشه ای صفی ۱۴۵
- شکل ۵-۳۸- بته ترمه ای گلی قابیابی چهارتایی ارکان اربعه ای یا هستی ۱۴۶
- شکل ۵-۳۹- بته ترمه ای مادر و فرزندی افشان- محرابی ۱۴۶
- شکل ۵-۴۰- بته جقه معشقی تاجدار گلی، شرفه دار دندان موشی ۱۴۶
- شکل ۵-۴۱- گوشه دوبرته ای یا بته لچکی قهر و آستی گلی و شرفه دار ۱۴۷
- شکل ۵-۴۲- بته شالی یک سری یا بته ترمه ای لچکی همراه بته مادر و فرزندی ۱۴۷
- شکل ۵-۴۳- بته صفی گلی شرفه دار ۱۴۷
- شکل ۵-۴۴- بته حاشیه مادر صفی یا بته قابیابی صفی ۱۴۸
- شکل ۵-۴۵- بته گلی تک بته ای صفی ۱۴۸
- شکل ۵-۴۶- شاهزاده صفوی با جقه ای بر روی کلاهش، سده دهم هجری ۱۴۹
- شکل ۵-۴۷- شاه سلطان حسین با جقه ای بر روی کلاهش ۱۵۰
- شکل ۵-۴۸- مرد جنگجو با جقه ای بر روی کلاهخود، دوره صفویه ۱۵۰
- شکل ۵-۴۹- انگشتر، ایران یا هند، اواخر قرن ۱۵ میلادی ۱۵۱
- شکل ۵-۵۰- ایران، سده ۱۵ یا ۱۶ میلادی ۱۵۱
- شکل ۵-۵۱- علم، اواخر قرن ۱۰ تا اوایل قرن ۱۱ هجری ۱۵۲
- شکل ۵-۵۲- علم، نیمه دوم قرن ۱۱ هجری ۱۵۳
- شکل ۵-۵۳- سرمه دان نقره کوب، قرن ۱۳ هجری ۱۵۴
- شکل ۵-۵۴- بته در تزئینات قرآنی ۱۵۶
- شکل ۵-۵۵- طومار، ایران، سده ۱۳ هجری ۱۵۶
- شکل ۵-۵۶- جلد زری با نقش بته جقه مربوط به اواخر دوره صفویه ۱۵۸